

EVAZIUNEA FISCALĂ - ÎNTRE LEGALITATE ȘI ILEGALITATE. MECANISME ALE ECONOMIEI SUBTERANE

PhD. Corina Maria ENE
E-mail: corin.maria.ene@gmail.com
PhD. Carmen Marilena UZLĂU
E-mail: carmen_uzlau@yahoo.com
Universitatea Hyperion, București

PhD. Mariana BĂLAN
E-mail: dr.mariana.balan@gmail.com
Universitatea "Athenaeum", București

Abstract:

Evaziunea fiscală, componentă specială a economiei subterane, este un fenomen economico-social a cărui dimensiune a luat amploare în toate statele lumii.

Evaziunea fiscală și-a făcut apariția odată cu statul și legile fiscale. Domeniul său de acțiune este extins la nivelul tuturor impozitelor și taxelor. Ea urmărește de fapt minimizarea impozitării prin utilizarea unor alternative inventive, accesibile și reale.

Efectele evaziunii fiscale se repercutează direct asupra veniturilor fiscale și cheltuielilor bugetare, asupra concurenței, generează nemulțumire, inechități și tensiuni sociale.

Cuvinte cheie: evaziune fiscală, corupție, economie subterană, presiune fiscală.

Clasificare JEL: E26, H26, O17

1. Definirea conceptului de evaziune fiscală

Evaziunea fiscală este considerată o componentă specială a economiei subterane din cel puțin trei motive:

1. evaziunea fiscală este o infracțiune comisă la adresa unui agent economic special statul;
2. presupune o conexiune firavă a informațiilor între cei implicați în activitățile economiei subterane (evaziioniști, investigatori și guvern);
3. există o relație specială între evaziunea fiscală și alte fenomene importante pentru studiul economiilor publice.

Deși problematica este intens abordată, literatura de specialitate n-a reușit formularea unei definiții clare și cuprinzătoare a acestei noțiuni, majoritatea ideilor emise evidențiind particularitatea evaziunii fiscale – sustragerea de la plata obligațiilor bănești către stat -, dar nu și sfera de cuprindere.

Trebuie menționat că noțiunea de „venit fiscal neraportat” nu este sinonimă cu „evaziunea fiscală”. Aceasta din urmă include și supradimensionarea unor deduceri fiscale. În acest sens consider necesară o clarificare a noțiunii de „venit fiscal”. Acesta este definit de legislația fiscală ca reprezentând totalitatea surselor de venit incluse în baza de impozitare națională. Baza potențială de impozitare (inclusiv venitul economic total și câștigurile din capital) cuprinde mai multe componente (în România venituri impozabile, venituri neimpozabile și venituri scutite de impozit), în funcție de legislația fiscală a fiecărei țări în parte. *Veniturile impozabile* includ atât veniturile în bani, cât și echivalentul veniturilor în natură, diminuate cu mărimea deducerilor permise de lege. *Veniturile neimpozabile* sunt venituri care nu se supun impozitării din anumite considerente de ordin social. *Veniturile scutite* de impozit sunt de fapt venituri impozabile, dar care sunt scutite de plata impozitului pe venit.” Mai mult, conceptul de „venit neraportat” este total diferit de cel de venit „neînregistrat”, care presupune o subevaluare a venitului impozabil, ce determină diminuarea venitului economic total.

Modalitățile prin care se recurge la evaziune fiscală au în vedere:

- legea fiscală ce asigură ea însăși evaziunea printr-un regim fiscal de favoare;
- abținerea contribuabilului de a îndeplini activitatea supusă impozitării;
- folosirea lacunelor sistemului fiscal.

Hoanță Nicolae¹ a introdus conceptul de *evaziune fiscală apriorică*, care se referă la o *evaziune fiscală datorată unui vid legislativ*.

În perioada interbelică, noțiunea de evaziune fiscală era inclusă în cea de fraudă. Economisții contemporani delimitează însă cele două noțiuni, considerând că *evaziunea fiscală rep rezintă totalitatea manifestărilor având drept scop evitarea plății unor impozite, aceasta având două componente majore: evaziunea fiscală licită și fraudă fiscală (evaziune fiscală ilicită)*. Din punct de vedere economic distincția juridică nu are relevanță atâta timp cât ambele determină scăderea veniturilor bugetare de natură fiscală aflate la dispoziția statului.

Activitățile specifice de evaziune fiscală frauduloasă au la bază *decizia adoptată în condiții de incertitudine* (riscul de a fi descoperit și obligat la plata impozitelor și penalităților, eventual implicarea răspunderii penale). În schimb, evitarea fiscală licită implică *decizii în mediu cert*, contribuabilul este în siguranță pentru că are la bază o scăpare sau o interpretare favorabilă a legislației fiscale, se bazează pe utilizarea abilă a posibilităților și alternativelor oferite de lege. În practică însă este foarte greu de delimitat evaziunea fiscală licită de cea ilegală, ele nefiind strict distanțate, între ele existând o demarcație relativă. Frecvent trecerea de la o

¹ Hoanță Nicolae, (1997), *Evaziunea fiscală*, Editura Tribuna Economică, București, 1997, pag. 216

formă la alta se face progresiv și pe nesimțite, indivizii evoluând de la abținerea de a încălca legea, la fraudă calificată.

Având în vedere că economia subterană presupune producția de bunuri și servicii atât legale, cât și ilegale, este evident că și evaziunea fiscală va fi asociată cu activități legale sau ilegale, după caz.

Evaziunea fiscală pură presupune neraportarea sau raportarea parțială a venitului sau profiturilor impozabile, fapt care nu implică forța de muncă sau modul de operare al entității economice relativ la economia oficială. Unele activități se desfășoară la limita reglementărilor legale, altele sunt convențional-legale, dar nu-și raportează veniturile sau își exagerează cheltuielile. Există și situații în care au loc diferite forme de transferuri ale veniturilor între membrii familiei în scopul reducerii masei impozabile sau a ascunderii tipului, sursei și momentului încasării respectivelor venituri. Potrivit lui Schneider F. și Enste D., *evaziunea fiscală pură este de regulă rezultat al tranzacțiilor financiare al căror obiectiv este ascunderea veniturilor astfel obținute* (venituri din capital). Așadar, evaziunea fiscală pură nu afectează alocarea resurselor de muncă sau de capital, și nici metodele de organizare și operare ale unităților economice.

În ceea ce privește *frauda fiscală*, aceasta presupune *o violare a legilor fiscale, o infracțiune conștientă și deliberată asupra regulilor cu privire la plata obligațiilor fiscale*.

Conceptul de fraudă fiscală unește „ansamblul practicilor ilegale care permit să nu plătești, în parte sau total, impozitul obligatoriu. Aceste practici sunt susceptibil de a fi sancționate prin pedepse administrative, chiar penale. Majoritatea legislațiilor țărilor europene tratează *frauda fiscală prin prisma caracterului ilegal al acesteia, diferitele forme de manifestare ale acesteia fiind sancționate în mod diferit*. Astfel, în Luxemburg, *frauda simplă*, un act involuntar generat de neglijență, este amendată contravențional cu sume care variază în funcție de gravitate, în timp ce *frauda intenționată* este pedepsită penal, ajungându-se la privare de libertate, de drepturi civile și politice. În Olanda, *frauda fiscală* presupune declarații inexacte făcute în mod deliberat, prezentarea de documente false sau nerespectarea obligației de informare a administrației fiscale cu privire la anumite elemente care permit stabilirea și controlul impozitului. Asemenea fapte sunt pedepsite prin privare de libertate. Germania abordează *frauda fiscală* similar cu Olanda, cu mențiunea că aici sancțiunile constau în amendă de maximum 2 milioane euro și privare de libertate pe o perioadă cuprinsă între 5 și 10 ani. Irlanda tratează *frauda fiscală* ca pe o infracțiune fiscală comisă intenționat în scopul sustragerii de la plata impozitelor. În Japonia *frauda fiscală* este cercetată atât de administrația fiscală, cât și de poliție și parchet.

La nivelul *Uniunii Europene*, evaziunea fiscală este abordată prin prisma unor reglementări și Directive care conturează *acquis-ul comunitar în domeniul evaziunii fiscale*. Acesta definește metodele evazioniste integrate în colectarea fondurilor proprii ce rezultă din T.V.A., impozitele legate de producție și import.

Așadar, în timp ce fraudă fiscală desemnează o infracțiune la lege, evaziunea fiscală presupune utilizarea abilă a lacunelor și scăpărilor legii. Însă, indiferent de modul în care definim fenomenul de evaziune fiscală, este clar că reprezintă o manifestare condamnată peste tot în lume, care persistă în ciuda sancțiunilor de orice fel aplicate de stat.

2. Cauzele generatoare de evaziune fiscală și implicațiile acesteia

Implicațiile evaziunii fiscale sunt atât de natură economică - influențează negativ nivelul încasărilor fiscale și concurența - dar și socială, generând creșterea obligațiilor fiscale suportate de restul contribuabililor, inechități și tensiuni sociale.

Recurgerea la practici evazioniste ține de sistemul de valori ale contribuabilului, de convingerile și moralitatea sa, dar și de conduita și mediul economico-social din care acesta face parte. Posibilitățile de eludare diferă de la o categorie socială la alta, în funcție de natura sau proveniența averii supuse impunerii, de modul de stabilire a materiei impozabile, de modul de organizare a controlului etc. Un alt factor este reprezentat de percepția contribuabilului asupra sistemului fiscal, respectiv dacă respectarea sa îi permite menținerea standardului de viață și satisfacerea unor nevoi individuale pe seama venitului rămas după plata obligațiilor fiscale ce-i revin. Nu în ultimul rând, trebuie menționat și sistemul legislativ și administrativ, modul în care aparatul de stat al acestora aplică legislația fiscală și sancțiunile care decurg din nerespectarea sa.

Totuși, *înclinația spre evaziune fiscală este mai accentuată în unele țări decât în altele, în funcție de politica fiscală promovată, climatul economic, social și politic, fiind de regulă invers proporțională cu gradul de dezvoltare economico-socială a unei comunități.* În acest sens, „teoria persistenței evaziunii fiscale” impune disocierea interesului la nivel individual de cel la nivelul comunității.

În ceea ce privește aspectul economic și financiar al motivației de a eluda, trebuie analizată rata fiscalității și raportarea sa la nivelul veniturilor impozabile. *Presiunea fiscală reprezintă unul dintre motivele inevitabile de conflict dintre stat și contribuabili. Pe de o parte, statul urmărește creșterea veniturilor bugetare pe seama impozitelor pentru a putea face față finanțării cheltuielilor publice tot mai mari și drept urmare generează o presiune fiscală tot*

mai mare, iar pe de altă parte, contribuabilii doresc reducerea presiunii fiscale în vederea creșterii veniturilor individuale.

În ceea ce privește contribuabilii, apar *inegalități sociale* între cei care plătesc taxe și impozite și cei care le evită. Drept urmare se vor acutiza nemulțumirile și vor apare tensiuni sociale. Un contribuabil onest va realiza că situația sa este precară în comparație cu a vecinului, care nu-și plătește obligațiile fiscale, iar autoritatea fiscală nu este capabilă să-l sancționeze, sau dacă o face, acest lucru se întâmplă foarte târziu. Va ajunge la concluzia că este mai profitabil din punct de vedere economic să practice și el evaziunea fiscală. Acest raționament rezidă din frustrarea contribuabilului onest ce o resimte față de evazionist și standardul ridicat de viață al acestuia. *Sunt lezate astfel respectul față de munca cinstită, conceptele de echitate și justiție, dar și autoritatea legii.*

Presiunea fiscală excesivă generează evaziune și fraudă fiscală, reducerea înclinației spre investire și economisire, lipsa dorinței de a munci legal, revolte fiscale și tulburări sociale. Ea este însă obiectiv influențată de performanțele economice ale unui stat la un moment dat, de eficiența redusă a cheltuielilor publice finanțate prin impozite și taxe, de mentalitatea oamenilor relativă la necesitățile bugetare și politica guvernului.

Vidul legislativ, actualizarea foarte înceată a legislației, paralelismul și ambiguitatea unor prevederi legislative fac posibilă propagarea fenomenului de evaziune fiscală în toate domeniile vieții economice. Cadrul legislativ este baza sistemului fiscal. Dacă acesta are scăpări, este confuz sau prea stufos, evaziunea și fraudă fiscală își găsesc teren propice manifestării.

De asemenea, tehnicile de așezare și percepere a impozitelor, mecanismele de reducere și deducere, acordarea unor facilități fiscale mult prea ușor și fără o fundamentare rațională reprezintă premise ale evaziunii fiscale. Mai mult, acestea afectează veniturile bugetare și stimulează indisciplina în achitarea obligațiilor fiscale.

Lipsa personalului bine pregătit, devotat și responsabil, salarizarea inadecvată, lipsa dotărilor în domeniul sistemelor informaționale și tehnicii de calcul performante din cadrul aparatului administrativ, organizarea haotică și ineficientă, nu dau posibilitatea controlului și prevenirii evaziunii fiscale.

Clasa politică aflată la putere, pe lângă faptul că nu mai dispune de resursele financiare pe care a mizat, nu mai poate asigura stabilitatea „contractului social”, nu-și mai poate îndeplini programul politic de guvernare, își pierde credibilitatea și voturile celor care i-au ales.

Concluzionând, *tentația spre evaziune fiscală este amplificată de lipsa informării și cunoașterii domeniului fiscal, de presiunea fiscală și lacunele sistemului legislativ și ale administrației de stat.*

3. Mecanisme ale economiei subterane

3.1. Munca „La Negru”

Expresia populară, utilizată pentru munca fără forme legale, este *muncă „ la negru ”*. Ea reprezintă *o activitate profitabilă, desfășurată însă în afara cadrului legal reglementat, respectiv prestările efectuate atât în condiții clandestine, cât și cele nedeclarate la adevărata valoare*. Drept urmare, munca „la negru” nu este înregistrată, raportată, impozitată, asigurată social, protejată, lucrătorul fiind astfel totalmente la dispoziția celui în favoarea căruia prestează munca. Se produce astfel o alterare a echilibrului de pe piața muncii deoarece apare o dereglare între cerere și ofertă și implicit, se crează o piață a muncii paralelă, subterană.

Potrivit teoriei duale a pieței muncii, aceasta poate fi împărțită în patru mari categorii primară, secundară/subterană, informală și ilegală. Aceste categorii reflectă de fapt stratificarea socială contemporană.

Corupția este un fenomen complex, pluridimensional și multidisciplinar, ale cărui cauze și efecte, în diferite contexte, generează probleme economice grave.

Potrivit opiniei profesorului american Joseph S. Nye, corupția este *„comportamentul care deviază de la îndatoririle normale ale unui rol public sau violează legi împotriva exercitării anumitor tipuri de influență specifică, cum ar fi mita, nepotismul, deturnarea de fonduri”*

Corupția poate fi definită în multe feluri, însă cea mai populară și cea mai simplă definiție vehiculată este aceea că reprezintă *„abuz de putere publică în interes personal”*.

Literatura economică de specialitate furnizează o taxonomie a principalelor tipuri de corupție având ca element principal de raportare administrația fiscală:

- corupția birocratică;
- corupția politico-administrativă;
- corupția politico-legislativă;
- corupția juridică;

Corupția birocratică implică de regulă funcționarii aflați în „front-office”, care tratează direct cu publicul. Poate apare în două forme: fie ca o oportunitate unică, fie ca parte a unei relații continue dintre un funcționar și un potențial contribuabil. În primul caz, funcționarul administrației fiscale poate descoperi o cantitate de bunuri livrate, dar nedeclarate în vederea impunerii, situație în care contribuabilul va încerca să mituiască funcționarul pentru a nu fi pedepsit. În al doilea caz este vorba de o „primă” plătită periodic funcționarului în vederea obținerii protecției acestuia.

Corupția politico-administrativă are în vedere situațiile în care contribuabilul, uzând de influența sa politică, își asigură un tratament fiscal special. Capacitatea politicianilor de a „oferi” protecție depinde de gradul de dependență politică a

nivelelor legislativ și administrativ. Cu cât independența celor două nivele este mai mare, cu atât va fi mai dificil pentru politicieni să intervină în procesul administrativ fiscal.

Corupția politico-legislativă se referă la cazurile în care contribuabilii încearcă să-și asigure „o mai mare legitimitate” folosind procesul politic în scopul găsirii unor tratamente fiscale mai generoase. În general aceste tratamente vizează grupuri de interese.

Corupția juridică apare în situația existenței unui sistem juridic dependent de guvernul aflat la putere, iar din punct de vedere financiar este insuficient motivat astfel încât acceptarea mitei devine o soluție alternativă. Pus în postura de arbitru între contribuabili și administrația fiscală, un astfel de sistem tolerează comportamente amendate în alt context de lege.

Ramânând tot în sfera fiscală și punctând *asemănările și deosebirile dintre fenomenele de evaziune fiscală și corupție*, poate fi trasat un paralelism între cele două maladii economicosociale pe următoarele considerente:

- evaziunea fiscală poate fi un act unilateral, în timp ce corupția presupune obligatoriu un act cel puțin bilateral;
- evaziunea fiscală nu presupune, în mod automat, recurgerea ulterioară la fapte de corupție, pe când finanțarea faptelor și actelor de corupție este asigurată, cu precădere, pe seama unor resurse bănești sustrate de la impunere;
- evaziunea fiscală este componentă a economiei subterane, manifestându-se cu precădere în această zonă, pe când corupția își găsește adepți în economia reală, formală, deși acest fapt nu exclude ca intenția și indivizii corupători să provină din economia subterană;
- în timp ce evaziunea fiscală are drept scop protejarea câștigurilor în fața impozitării percepute de stat, corupția vizează accesul la pârghiile statului în vederea obținerii de câștiguri.

Totuși, trebuie subliniat că în cele mai multe cazuri, evaziunea fiscală și corupția merg „mână în mână”. Evaziunea fiscală nu exclude corupția, reciproca fiind și ea valabilă.

O altă tipologie a fenomenului poate fi identificată dacă se are în vedere vulnerabilitatea la corupție a diferitelor structuri sociale astfel: corupție economică, corupție socială, corupție administrativă sau birocratică, corupție politică. Cauzele generatoare de corupție sunt multiple și foarte diverse: sărăcie, inechitate în ceea ce privește veniturile, nivel redus al salariilor funcționarilor publici, management public necorespunzător și ineficient, birocrație excesivă, lipsa transparenței decizionale etc. Așadar, factorii care intervin în dezvoltarea acestui flagel sunt de sorginte economică, politică și instituțională.

Corupția economică presupune acțiuni ilegale comise de către persoane fizice sau juridice, concretizate în diferite infracțiuni: falsuri bancare și contabile, contrafacere de mărfuri, înșelăciune, delapidare, fraudă, bancrută frauduloasă, abuz de putere etc. În general, fundamentul actului de corupție economică este reprezentat de un schimb de bani sau bunuri materiale. Dacă se procedează însă la un „schimb social”, care presupune clientelism, nepotism, favoritism, simpatie etnică, putem vorbi de *corupție socială*.

4. Paradisurile fiscale și spălarea banilor murdari

Globalizarea economică a condus implicit la internaționalizarea infracțiunilor în domeniul economic. În acest context a apărut necesitatea ascunderii originii frauduloase a unor resurse bănești și integrarea lor ulterioară în economia formală ca resurse investiționale, procedeu cunoscut sub denumirea de „spălarea banilor”. Obiectivul final al operațiunilor de această natură este reprezentat de obținerea accesului la disponibilități bănești, fără ca acestea să ridice suspiciuni cu privire la modul de obținere.

Spălarea banilor murdari, expresie a criminalității economice transfrontaliere, este atributul unor grupări infracționale cu potențial coruptiv ridicat, care dovedesc o mare abilitate, ingeniozitate și profesionalism, dar și capacitate ridicată de adaptare la cerințele pieței, profitând de criza de autoritate a instituțiilor statului.

Referitor la procesul de spălare a banilor, o definiție complexă este aceea potrivit căreia reprezintă „un proces complex prin care veniturile despre care se crede că provin dintr-o activitate infracțională sunt transportate, transferate, transformate sau amalgamate cu fonduri legitime, în scopul de a ascunde sau escamota adevărata natură, proveniența, dispunerea, deplasarea sau dreptul de proprietate asupra profiturilor respective”.

În legislația comunitară operațiunile de spălare a banilor se referă la:

- conversia sau transferul de bunuri (sau asistența acordată în acest scop), dacă se cunoaște faptul că aceste bunuri provin din activități infracționale, penale;
- tănuirea sau mascarea adevăratei naturi a bunurilor (proveniență, locație, circulație, drepturi privind proprietatea), dacă se cunoaște faptul că aceste bunuri provin din activități penale sau din participarea la astfel de activități;
- achiziționarea, păstrarea sau folosirea bunurilor, dacă la momentul livrării se știe că acestea provin din activități penale sau din participarea la astfel de activități.

Tehnicile cele mai uzuale de spălare a banilor au în vedere: achiziții de mărfuri la prețuri supraevaluate de la firme tip „fantomă”, operațiuni de export fictive, operațiuni financiare complexe care au drept scop deturnarea creditelor bancare, respectiv folosirea lor în alte direcții decât cele pentru care au fost acordate, apelarea la „investitori strategici” în scopul simulării unor privatizări de succes, care în

realitate au drept scop tranzacții speculative cu activele patrimoniale ale firmei sau valorificarea lor, spălarea veniturilor clandestine obținute în urma unor activități cu caracter licit sau ilicit, inclusiv corupție etc. Principalul mijloc de schimb în cadrul activităților infracționale de acest gen este *numerarul*.

„Eficiența fenomenului de spălare a banilor negri se cuantifică prin capacitatea grupărilor mafiote de a recicla rezultatele infracțiunilor desfășurate (de tipul evaziune fiscală, trafic de droguri, trafic de mașini furate etc. - denumite generic infracțiuni predicat), utilizând, de regulă, sistemul financiar”.

Procesul de spălare a banilor are la bază trei faze:

- *plasarea* – presupune colectarea, manevrarea și transportul profiturilor ilegale (numerar) în afara spațiului în care poate fi depistat și confiscat, prin intermediul unor instituții bancare, financiare și de asigurări, a unor sisteme paralele de remitere de fonduri, cazinouri, agenții de bursă, comerț cu amănuntul, transfer extern, amestecare cu fonduri legale, companii „fantomă” care nu au încasări reale, ci doar depuneri ale reciclătorilor etc.;

- *stratificarea* – urmărește conceperea unor tranzacții financiare complexe (activități și tranzacții sunt adăugate pas cu pas una în continuarea alteia pentru a face extrem de dificilă, dacă nu imposibilă, depistarea profiturilor ilegale) menite să separe veniturile ilicite de sursa lor: se achiziționează cecuri de călătorie, ordine de plată, obligațiuni, acțiuni, se fac transferuri electronice, se revând bunurile de mare valoare achiziționate cu ocazia plasării numerarului etc., operațiuni care dau posibilitatea efectuării în continuare de tranzacții pe piața internă sau externă;

- *integrarea* – încheie circuitul banilor negri prin oferirea unei imagini aparent legitime asupra bunurilor dobândite în baza unor resurse financiare ilicite.

Paradisurile fiscale sunt în fapt „umbrela” sub care are loc spălarea banilor proveniți din activități ilegale de natura traficului de droguri și arme, contrabandă etc.

Deși, în general, paradisurile fiscale oferă aceleași facilități, există totuși câteva deosebiri între ele care le fac mai atrăgătoare pentru anumite categorii de investitori. În acest sens voi prezenta câteva dintre cele mai cunoscute paradisuri fiscale, pornind de la caracteristicile lor de bază, încadrându-le în șapte tipuri de țări:

1. țări care *nu aplică nici un fel de impuneri asupra veniturilor și creșterilor de capital („pure heavens”)*: Aruba, Bahamas, Bermude, Insulele Cayman, Dominica, Grenada, Madeira, Mauritius, Saint-Vincent, Samoa etc.;
2. țări în care *impozitul pe venit sau beneficiu este redus*: Cipru, Liechtenstein, Malta, Oman, Jersey etc.;

3. țări în care *impozitul este stabilit pe o bază teritorială*, iar contribuabilii beneficiază de o exonerare a beneficiilor obținute prin operațiuni realizate în afara teritoriului: Costa Rica, Hong Kong, Malaezia, Panama, Filipine etc.;
4. țări care oferă *tratamente speciale companiilor offshore și companiilor holding*: Luxemburg, Antilele Olandeze, Singapore, Thailanda etc.;
5. țări în care sunt *scutite de taxe companiile ce produc pentru export*: Irlanda și Madeira;
6. țări în care sunt oferite *avantaje fiscale companiilor de afaceri internaționale*, companii care se califică drept companii financiare offshore privilegiate: Antigua, Bahamas, Barbados, Bermude, Dominica, Grenada, Montserrat, St.Vincent, St. Lucia etc.;
7. țări care oferă *avantaje fiscale specifice societăților bancare sau altor instituții financiare cu activități offshore*: Hong Kong, Madeira, Malaezia, Filipine, Singapore, Thailanda și Vanuatu.

Avantajele oferite de paradisurile fiscale nu țin numai de absența impozitării sau dimensiunea redusă a acesteia, ci și de avantaje nefiscale pe care acestea le oferă: publicitate promoțională, rețea de comunicații modernă și eficientă, stabilitate politică și economică,

protecție, precizie și disciplină etc. Toate acestea permit crearea unei rețele complexe prin care tranzitează capitaluri, bani murdari, resurse financiare frauduloase, profituri criminale, dar și capitaluri legale ale unor firme mari, în căutare de tratamente financiar-fiscale necostisitoare.

Consecința cea mai gravă a fenomenului este că reciclatorii dispun după bunul plac de venituri frauduloase, fără a putea fi trași la răspundere pentru activitățile ilicite generatoare ale acestora. Având profituri enorme, neimpozitate și nesupuse normelor legale aplicate în afacerile derulate în economia formală, aceștia efectuează cheltuieli mult mai mari când investesc legal decât firmele ancorate în economia reală. Drept urmare, fac concurență neloială acestor firme.

Spălarea banilor concură la dezvoltarea unui mediu financiar, juridic și politic coruptibil: reprezentanții instituțiilor financiare, ai autorității judiciare și politice cad pradă sumelor imense de bani vehiculate.

Odată cu expansiunea deosebită a activității economice globale, respectiv creșterea investițiilor străine directe la nivel mondial, a crescut simțitor și cererea pentru operațiuni derulate prin companii offshore, respectiv în țări considerate paradisuri fiscale, cu scopul evitării/diminuării impozitelor. Fiind țări mici din punct de vedere geografic, cu resurse naturale reduse, care nu pot sprijini dezvoltarea unei industrii oarecare, acestea s-au orientat către turism și servicii, respectiv către „închirierea suveranității fiscale”. Creșterea accentuată a acestui sector a avut loc pe fondul presiunilor exercitate de autoritățile fiscale ale statelor dezvoltate, a reglementărilor restrictive și protecționiste practicate de acestea, precum și ca urmare a nemulțumirii contribuabililor.

BIBLIOGRAFIE

1. Anghelache Gabriela, Belean Pavel – Finanțele publice ale României, Editura Economică, București, 2005;
2. Cebula Richard J., Saadatmand Yassaman – Income Tax Evasion Determinants: New Evidence, *The Journal of American Academy of Business*, Cambridge, Vol.7, Num. 2, September 2005;
3. Ciucur Dumitru, Gavrilă Ilie, Popescu Constantin – Economie. Teoria generală a economiei, Editura Tribuna Economică, București, 2004;
4. Craiu Nicolae – Economia subterană între „Da” și „Nu”, Editura Economică, București, 2004;
5. Feige Edgar – The Underground Economies. Tax Evasion and Information Distortion, Cambridge University Press, 1989;
6. Franzoni Luigi Alberto – Tax Evasion and Tax Compliance, University of Bologna (6020), Italy, 1999;
7. Franzoni Luigi Alberto – Tax Evasion and Tax Compliance, University of Bologna (6020), Italy, 1999;
8. Hoanță Nicolae – Evaziunea fiscală, Editura Tribuna Economică, București, 1997;
9. Hoanță Nicolae – Evaziunea fiscală, Editura Tribuna Economică, București, 1997;
10. Kesselman Jonathan R. – Policy Implications of Tax Evasion and Underground Economy in *The Underground Economy: Global Evidence and its Size and Impact*, Edited by Owen Lippert and Michael Walker, The Fraser Institute Vancouver, British Columbia, Canada, 1997;
11. Legea nr.87/1994 a fost abrogată prin adoptarea Legii nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 672/27.07.2005;
12. Popa Ștefan, Cucu Adrian – Economia subterană și spălarea banilor. Abordare teoretico-metodologică, Editura Expert, București, 2000;
13. Schneider Friedrich, Enste Dominik H. – *The Shadow Economy. An International Survey*, Cambridge University Press, 2002;
14. Șaguna Dan Drosu, Tutungiu Mihaela – Evaziunea fiscală, Editura Oscar Print, București, 1995;
15. Wintrobe R. – Tax Evasion and Trust. UWO Department of Economics, Working Papers 200111, University of Western Ontario, 2001.